ACU 8093

PENGURUSAN INSTITUSI KESENIAN:

KES ISTANA BUDAYA

ZAITON BT. ISMAIL

JGA 00013

AKADEMI PENGAJIAN MELAYU
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR

SESI 2001/2002

Perpustakaan Universiti Malaya
A510889579

PENGURUSAN INSTITUSI KESENIAN: KES ISTANA BUDAYA

PENGURUSAN INSTITUSI KESENIAN: KES ISTANA BUDAYA

OLEH:
ZAITON BT. ISMAIL
NO. MATRIK : JGA 00013

Disertasi ini dikemukakan bagi memenuhi sebahagian syarat untuk ijazah sarjana.

AKADEMI PENGAJIAN MELAYU
UNIVERSITI MALAYA
KUALA LUMPUR

SESI 2001/2002

PERAKUAN PELAJAR

Saya yang bernama di bawah mengaku bahawa disertasi ini merupakan hasil usaha saya sendiri, dan tiada bahan-bahan yang pernah diterbitkan kecuali yang dinyatakan sumbernya.

TANDATANGAN :

NAMA : **ZAITON BT. ISMAIL**

NO. KAD PENGENALAN : **760619-03-5488**

TARIKH : **JULAI 2002**

Plagiat adalah satu jenayah akademik.

DEDIKASI

Sekalung doa buat ayahnda Ismail b. Awang dan bonda Khadijah bt. Hamat. Segala jasa dan pengorbanan kalian tetap segar di ingatan dan mekar di sanubari anakanda. Terima kasih tidak terhingga diucapkan kerana memahami cita-cita anakanda.

Seharum kasih kepada kakanda Surizan dan Sufian di atas bantuan dan dorongan kalian. Tanpa kalian, rasanya ku tidak terdaya menamatkan pengajian ini. Tidak dilupakan adinda-adinda yang disayangi, Nosi, Zunaidi, Suhaimi, Suriani dan Suriana. Ku pohonkan sekalung doa daripada kalian untuk kesejahteraan diri untuk selamanya.

Setulus kasih dan sayang kepada teman-teman seperjuangan, Fatiah, Maizira, Nor Azlina, Nuzula, dan Ainor yang sentiasa mendorong untuk kejayaan ini. Kalian merupakan satu cabaran untuk ku meraihkan sebuah kejayaan. Semoga kita sama-sama dapat menggapai cita-cita yang diimpikan.

Setulus ingatan kepada teman-teman serumah, Rogayah, Rohana, dan Siti Rohani di atas pengertian kalian. Semoga persahabatan di antara kita berkekalan.

PENGHARGAAN.

Alhamdulillah, berkat rahmat Allah dan hidayahNya saya akhirnya berjaya menyiapkan disertasi ini. Tetapi disertasi ini tidak akan sempurna tanpa pertolongan dan tunjuk ajar daripada penyelia yang disayangi dan dihormati Prof. Datin Dr. Rahmah bt. Bujang. Justeru itu, saya mengucapkan jutaan terima kasih dan sekalung penghargaan kepada beliau atas segala tunjuk ajarnya selama ini.

Buat pensyarah-pensyarah di Akademi Pengajian Melayu, Pn. Nor Azlin, Prof. Madya Othman, Dr. Zahir, Prof. Madya Sanat, Prof. Datuk Abu Hassan, Prof. Wan Kadir, Prof. Madya Zainal, dan lain-lain serta kakitangan APM, terima kasih diucapkan atas sokongan yang diberikan selama ini.

Jutaan terima kasih kepada warga Istana Budaya (I.B) yang memberi kerjasama di dalam memperlengkapkan kajian disertasi ini. Teristimewa buat Pemangku Pengarah Istana Budaya, Pn. Norliza Rofli, En. Ridzuan Abd. Salam, En. Azhar Mustapha, En. Azili Gembor, En. Husri Morni, En. Aziz, En. Idris, En. Zukifli Rasyid, Pn. Zaiton Md. Desa, En. Juhari Shaarani, Pn. Zubaidah, dan kakitangan yang lain. Tanpa kalian, maka tiadalah disertasi ini walaupun kalian melayan dalam keterpaksaan. Kalung kasih buat Pengarah Panggung Negara, Hj. Sufiat Mukri dan Penolong Pengarah Panggung Negara, En. Ahmad Tarmimi Siregar di atas kerjasama dan cetusan fikiran kalian.

Buat ayahanda Ismail b. Awang dan bonda Khadijah bt. Hamat, kekanda Surizan dan Sufian serta adinda-adindaku, Nosi, Zunaidi, Suhaimi, Suriani dan Suriana, terima kasih di atas pengertian, perhatian dan kasih sayang selama ini. Hanya Allah swt sahaja yang mampu membalas segala kebaikan dan pengorbanan kalian.

Zaiton Bt. Ismail
Akademi Pengajian Melayu
Universiti Malaya
Kuala Lumpur.

ABSTRAK

Kajian penyelidikan ini menumpukan perhatian terhadap pengurusan seni persembahan di Institusi Istana Budaya. Penyelidikan ini juga berobjektif untuk melihat sejarah penubuhan, kegiatan kesenian yang telah dipentaskan dan peranan Istana Budaya sebagai institusi kesenian serta kriteria-kriteria yang dikenakan oleh Istana Budaya kepada penggiat seni. Selain itu, dilihat juga sambutan dan reaksi orang ramai terhadap Istana Budaya.

Pada waktu penyelidikan dijalankan pengurusan dan pentadbiran Istana Budaya dipertanggungjawabkan kepada Pemangku Pengarah, Norliza Rofli yang menjalankan kerja-kerja pengarah. Sepanjang penglibatan beliau selama hampir dua tahun (Mei 1999 - April 2001) sebagai pemangku pengarah di Istana Budaya, pelbagai isu negatif telah timbul. Ini disebabkan oleh kekurangan kakitangan yang terlibat walaupun Istana Budaya mempunyai sistem kerja yang tersusun. Sikap pihak di Istana Budaya yang memandang rendah kepada penggiat seni yang baru dan muda telah menjadi polemik kerana mereka telah diketepikan sebaliknya lebih memberi peluang kepada mereka yang ternama seperti Dr. Hatta Azad Khan, Zakaria Arifin, dan Othman Ghani yang turut terlibat di dalam kementerian. Penglibatan mereka dalam kalendar 2000 pementasan di Istana Budaya secara tidak langsung

telah menutup peluang kepada penggiat seni di luar untuk merealisasikan impian mereka bagi mementaskan karya.

Jawatan Pemangku Pengarah yang disandang oleh Norliza Rofli adalah sebagai pengisi kekosongan sementara Ketua Pengarah, Dr. Hatta Azad Khan dilantik menguruskan pengurusan di Istana Budaya. Dalam tempoh itu, didapati Istana Budaya berlaku kekurangan kemahiran teknikal pementasan khasnya dalam bidang solekan dan prop serta pegawai yang terlibat. Misi dan visi Istana Budaya ialah untuk merancang dan menggerakkan program produksi kesenian bermutu tinggi dalam bidang seni seni lakon, tari dan muzik. Dalam mencapai ke arah kecemerlangan seni, Istana Budaya menjaga kawalan mutu iaitu dengan mengutamakan mutu dan kualiti daripada kuantiti. Ini dijelaskan oleh Pemangku Pengarah, Norliza Rofli,

" Teater yang dipentaskan itu mestilah benar-benar memperlihatkan jiwa Melayu, identiti dan ciri-ciri Melayu walaupun menerusi teater Inggeris tetapi seharusnya ditonjolkan semua ini dalam semua pendekatan"

Kawalan mutu yang dilaksanakan di Istana Budaya itu telah memberi makna bahawa pemilihan sesuatu karya adalah ketat dan secara tidak langsung banyak karya yang terpaksa diketepikan.. Bagi menyelesaikan permasalahan ini, Istana Budaya harus bersifat selektif tetapi terbuka dan

mesra. Pengisian staff hampir seratus peratus (100%) diharapkan betul-betul sesuai dalam bidang dan bersifat lebih profesional supaya sesuatu kerja dapat dilaksanakan dengan cekap tanpa membuang masa. Istana Budaya juga patut menukar corak pentadbiran iaitu daripada pentadbiran kerajaan sepenuhnya kepada pentadbiran yang lebih produktif iaitu sebagai entiti separa swasta.

Disertasi "Pengurusan Institusi Kesenian : Kes Istana Budaya" ini sedikit sebanyak dapat mencungkil pelbagai permasalahan terkini di institusi ini.

ABSTRACT

This research focuses on the management of an Institution of performance art called Istana Budaya. The objective is to outline the history of the institution, its activities as staged and the role of Istana Budaya as an art institution. Also seen are the criterias set up by Istana Budaya for the artists. At the same time, this research examines also the public response and reaction towards performances at Istana Budaya.

The Acting Director, Norliza Rofli, was given the responsibility to manage and administer Istana Budaya. During her two years tenure (Mei 1999-April 2001) as the Acting Director, Norliza was faced with many negative issues. This is due to the shortage of staff even though Istana Budaya has a systematic working system. The attitude of staff at Istana Budaya, who look down upon the new and young artists is a continuing polemic. Opportunities were give to well known people such as Dr. Hatta Azad Khan, Zakaria Ariffin and Othman Ghani who are also those involved in the ministry. They were involved in the 2000 stagings at Istana Budaya and this is regarded as closing the opportunities for outside artists to realise their dream to stage their work at Istana Budaya.

Norliza Rofli is appointed as the Acting Drector of Istana Budaya until the new appointed Chief of Director, Dr. Hatta Azad Khan took his position. In

the meantime, Istana Budaya is said to be inefficient especially due to ihe inadequate staff in theatre production mainly in coordinating make-up and preparing the props. Istana Budaya as an institution is an aspiration for productions of higher quality, be it in acting, dancing as well as musical performances. In achieving this stature, Istana Budaya must be totally tuned in with the quality of each production be in Malay or English. As Norliza Rofli explains,

> *" The production of the theatre must be the heart and soul of the Malays. Though it is an English production, it must portray the true spirit of the Malays"*

The quality control has given an impression that the selection of any production to be staged in Istana Budaya is very strict. This has resulted in many productions being rejected. Nonetheless, Istana Budaya has to be selective but this in a should be done more friendly and transparent manner. The staff must not just acquire the proposed skills but must be equally professional so as to be more efficient and effective. Even more so, Istana budaya has to consider having a management reconstruction, perhaps become a more productive entity or in other words become a semi-corporate organization.

This disertation "The Management Of An Art Institution: The Case of Istana" is hoped to address the current problem faced by this institution.

PENGURUSAN INSTITUSI KESENIAN : KES ISTANA BUDAYA

KANDUNGAN **M/S**

PERAKAUN PELAJAR		III
DEDIKASI		IV
PENGHARGAAN		V
ABSTRAK		VII
SENARAI RAJAH		
2.1	Carta Organisasi KKKP	41
2.2	Replika Daun Sirih Dalam Logo	49
2.3	Pembangunan Pengurusan Dan Pemasaran	56
3.1	Lokasi Istana Budaya	64
3.2	Auditorium	77
3.3	Jawatan Di Istana Budaya Mengikut Cawangan	96
4.1	Unit Pengurusan Produksi Istana Budaya	118
4.2	Plan Tempat Duduk – Sari Balai Penghadapan	140
4.3	Plan Tempat Duduk – Sari Balai Utama	141
4.4	Plan Tempat Duduk – Sari Balai Peninjauan	142

4.5 Etika Menonton Teater 144

GAMBAR

3.1 Lima Lapisan Bumbung berkeemasan Batu Loh 68

3.2 Auditorium Besar (Panggung Sari) 74

3.3 Bilik VVIP (Kamar Dewanga) 75

3.4 Bilik VIP (Kamar Kencana) 75

3.5 Ukiran Kayu Tebuk Telus Belah Di Pintu Masuk 80

3.6 Ukiran Motif Awan Larat Pada Pintu Masuk Panggung Sari 81

3.7 Ukiran Dinding Diperbuat Daripada Polisterina 81

3.8 Reka Bentuk Dari Sudut Depan 85

3.9 Reka Bentuk Dari Sudut Kiri 86

3.10 Reka Bentuk Dari Sudut Kanan 86

JADUAL

5.1 Laporan Persembahan Tahun 1999 Istana Budaya 151

5.2 Laporan Persembahan Tahun 2000 Istana Budaya 155

5.3 Gerak Kerja Muzika Siti Di Alam Fantasi (SDAF) 164

5.4 Program KERANA MU MALAYSIA 175

Bab I : PENDAHULUAN

1.0	**PENGENALAN**	1
1.1	**TUJUAN KAJIAN**	1
1.2	**KAEDAH / METOD KAJIAN**	4
	1.2.1 Kaedah Penyelidikan Perpustakaan	5
	1.2.2 Kaedah Temubual	6
	1.2.3 Kaedah Pemerhatian Dan Pengamatan	7
1.3	**SKOP / BATASAN**	8
1.4	**KAJIAN TERDAHULU**	9
1.5	**PENDEKATAN KAJIAN / KERANGKA TEORI**	9
	1.5.1 Teori Frederick W. Taylor	10
	1.5.2 Pengurusan Fayol	12
	1.5.3 Teori Max Weber	15
1.6	**PERMASALAHAN KAJIAN**	17
1.7	**PEMBAHAGIAN BAB**	25

BAB II: KKKP DAN AGENSI-AGENSINYA

2.0 PENDALUHUAN 28

2.1 SEJARAH PENUBUHAN KKKP DAN AGENSI-AGENSINYA 28

2.2 FUNGSI KKKP 29

2.2.1 Kuasa Dan Bidang Kuasa KKKP 30

2.2.2 Struktur Organisasi Kementerian 31

a) Bahagian Pengurusan 32

b) Bahagian Pelancongan 32

c) Bahagian Kebudayaan 33

d) Bahagian Pembangunan 34

e) Panggung Negara 34

f) Akademi Seni Kebangsaan 35

2.2.3 Agensi-agensi KKKP 35

a) Arkib Negara Malaysia 36

b) Jab. Muzium Dan Antikuiti 37

c) Lembaga Penggalakan Pelancongan 38

d) Balai Seni Lukis Negara 39

2.3 SEJARAH PENUBUHAN PANGGUNG NEGARA 42

2.4 FUNGSI PANGGUNG NEGARA 51

2.5 SEJARAH PENUBUHAN ISTANA BUDAYA 58

2.6 KESIMPULAN 59

BAB III: PENGURUSAN ISTANA BUDAYA (1999-2000)

3.0 PENDAHULUAN 62

3.1 LOKASI DAN PANDU ARAH ISTANA BUDAYA 62

3.2 OBJEKTIF PENUBUHAN ISTANA BUDAYA 64

3.3 PENGURUSAN FIZIKAL ISTANA BUDAYA 66

3.3.1 Reka Bentuk Bangunan 66

3.3.2 Ruang Dan Bahan Binaan 72

3.3.3 Motif Atau Corak 79

3.3.4 Kecanggihan Teknologi 82

3.4 PENGURUSAN ORGANISASI ISTANA BUDAYA 87

3.4.1 Cawangan -cawangan Pengurusan 88

3.4.1.1 Cawangan Pentadbiran 89

3.4.1.2 Cawangan Muzik 90

3.4.1.3 Cawangan Pemasaran 91

3.4.1.4 Cawangan Produksi 92

3.4.1.5 Cawangan Senireka Dan Teknikal 93

3.5 BIDANG TUGAS DAN TANGGUNGJAWAB 97

3.5.1 Pemangku Pengarah 97

3.5.2 Cawangan Pentadbiran 99

3.5.3 Cawangan Muzik 101

3.5.4 Cawangan Pemasaran 101

3.5.5 Cawangan Produksi 102

3.5.6 Cawangan Senireka Dan Teknikal 102

3.6 KEGIATAN DI ISTANA BUDAYA 103

3.7 KESIMPULAN 106

BAB IV : PENGURUSAN SENI PERSEMBAHAN DI ISTANA BUDAYA

4.0 PENDAHULUAN 111

4.1 PERATURAN PEMENTASAN DI ISTANA BUDAYA 111

4.2 PERATURAN PENGURUSAN SENI PERSEMBAHAN 113

4.3 PROSEDUR PENGURUSAN PENTAS ISTANA BUDAYA 117

4.3.1 Proses Pre-Produksi 120

4.3.2 Proses Produksi Persembahan 123

4.3.3 Proses Teknikal 125

4.3.4 Proses Persembahan 128

4.4 **CARTA ALIRAN KERJA** 130

4.4.1 Proses Pre-Produksi Persembahan 131

4.4.2 proses Produksi persembahan 132

4.4.3 Proses Teknikal Persembahan 133

4.4.4 Proses Persembahan 134

4.5 **TUGAS DAN TANGGUNGJAWAB KUMPULAN PENGURUSAN PENTAS** 135

4.5.1 Tugasan : Props / Kostum / Pelakon 135

4.5.2 Tugasan : Keselamatan / Pelakon 136

4.5.3 Tugasan : Kue / Pentas / Artis 137

4.6 **PENGURUSAN PANGGUNG SARI ISTANA BUDAYA** 139

4.7 **PANDUAN DAN ETIKA MENONTON TEATER** 143

4.8 **KESIMPULAN** 145

BAB V : AKTIVITI KESENIAN ISTANA BUDAYA

5.0 PENDAHULUAN 149

5.1 AKTIVITI KESENIAN ISTANA BUDAYA 149

5.1.1 Laporan Persembahan Tahun 1999 151

5.1.2 Laporan Persembahan Tahun 2000 154

5.2 PENGURUSAN PERSEMBAHAN ISTANA BUDAYA 162

5.2.1 Pengurusan Teater SDAF 163

5.2.2 Pengurusan Muzika Tari Antara Selat Ke Benua 169

5.2.3 Pengurusan Muzik KERANA MU MALAYSIA 172

5.3 KESIMPULAN 178

BAB VI: KESIMPULAN

6.0 PENDAHULUAN 182

6.1 DAPATAN DAN PENILAIAN 182

6.2 KESIMPULAN 192

6.3 CADANGAN 193

RUJUKAN	204
LAMPIRAN 1	209
LAMPIRAN 2	210
LAMPIRAN 3	211
LAMPIRAN 4	212
LAMPIRAN 5	213
LAMPIRAN 6	214
LAMPIRAN 7	215
LAMPIRAN 8	216
LAMPIRAN 9	217
LAMPIRAN 10	218
LAMPIRAN 11	219
LAMPIRAN 12	220
LAMPIRAN 13	221
LAMPIRAN 14	225
LAMPIRAN 15	227